ANALIZA STANDARDELOR EUROPENE SUB ASPECTUL APLICĂRII ACESTORA ÎN VEDEREA ÎMBUNĂTĂŢIRII MODULUI DE FORMARE A BUGETULUI REPUBLICII MOLDOVA

Cristina PROȚIUC

protiuc.cristina@mail.ru

CZU: 006.44(4):336.14(478)

The study reveals the European standards applied in the Member States of the European Union in the process of planning and executing the budget in order to identify the implications for the Republic of Moldova.

Introducere. Bugetul constituie una dintre cele mai importante verigi ale sistemului financiar, deoarece reprezintă documentul care evidenţiază volumul resurselor financiare alocate fiecărui sector. În literatura de specialitate există mai multe definiţii ale conceptelor de standard şi buget, noţiunile respective trezind interesul mai multor cercetători din diferite segmente ale lumii. Astfel, standardele reprezintă un set de reguli care ghidează specialiştii în domeniu cu scopul îmbunătăţirii unui proces [1], în timp ce bugetul, „serveşte drept bază materială pentru implementarea de către stat a funcţiilor sale, în special de natură socială" [2, p.9].

Metodologia cercetării. Cu scopul prezentării semnificaţiilor teoretice ale conceptelor de standard şi buget, evidenţierii specificului standardelor europene aplicate în statele comunitare şi în Republica Moldova, au fost utilizate următoarele metode: metoda generalizării; metoda analizei; metoda descriptivă; metoda comparaţiei şi metoda sintezei.

Rezultate obţinute. Statele membre ale Uniunii Europene utilizează următoarele standarde în procesul de planificare şi executare a bugetului: planificarea strategică a bugetului (CBTM); reguli bugetar-fiscale; instituţii fiscale independente; principii bugetare; bugetarea pe bază de performanţă etc.

Cadrul Bugetar pe Termen Mediu este utilizat în statele comunitare în calitate de instrument de planificare a bugetului datorită beneficiilor pe care le oferă: eficientizarea cheltuielilor publice; majorarea nivelul de transparenţă a obiectivelor strategice; asigurarea corelaţiei strânse între politici şi cheltuieli [3, p.7; 4, p.11]. Mai mult ca atât, cu scopul asigurării sustenabilităţii finanţelor publice şi evitării dezechilibrelor bugetare, statele membre ale Uniunii Europene au obligaţia de a respecta *regulile bugetar-fiscale*: limita maximă a deficitului bugetar este 3% din PIB; plafonul maxim al datoriei publice brute este 60% din PIB [5, p.3]. În acelaşi timp, în statele Uniunii Europene au fost create *instituţii fiscale independente* care urmăresc gradul de conformare la normele fiscale în vederea asigurării disciplinei bugetar-fiscale. Pentru a

aprecia eficienţa standardelor respective, Comisia Europeană a dezvoltat mai mulţi indici care evaluează calitatea acestora, ceea ce poate fi vizualizat în Figura 1.

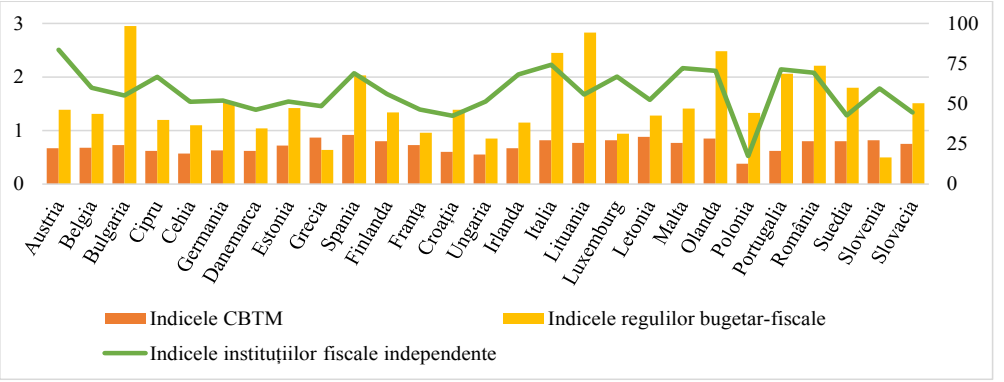

Fig.1. Indicele CBTM, al regulilor bugetar-fiscale şi al instituţiilor fiscale independente în statele membre ale Uniunii Europene în anul 2020

Sursa: elaborată de autor în baza surselor [6-8].

Analizând Figura 1 se observă că în anul 2020 Spania, Grecia şi Letonia s-au caracterizat prin cadre bugetare pe termen mediu de calitate înaltă, în timp ce scorul maximal al indicelui regulilor bugetar-fiscale a fost înregistrat de Bulgaria. Acest lucru se datorează faptului că statele comunitare au instituit consilii fiscale independente, numărul cărora a crescut în ultima perioadă ca urmare a obligativităţii existenţei unei asemenea instituţii în fiecare stat european. Cu părere de rău, în Republica Moldova nu există un consiliu fiscal independent, deşi crearea acestuia ar fi binevenită şi ar contribui la transparentizarea şi optimizarea procesului de planificare şi executare a bugetului.

De menţionat că în statele membre ale Uniunii Europene se aplică *bugetarea pe bază de performanţă* cu scopul eficientizării cheltuielilor publice, ceea ce presupune orientarea cheltuielilor către domeniile de importanţă majoră pentru dezvoltarea social-economică a statului. Structura cheltuielilor publice în Uniunea Europeană în anul 2020 este redată în Figura 2.

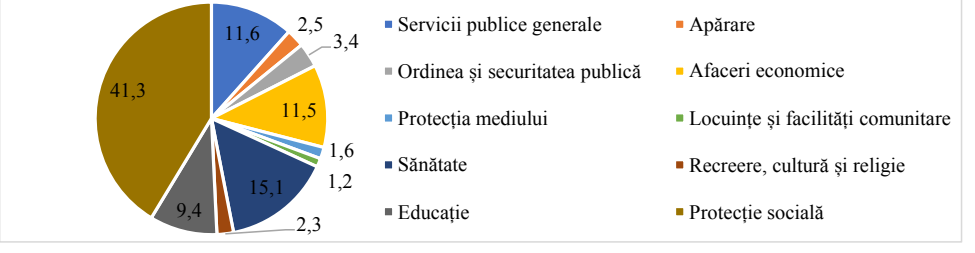

Fig.2. Structura cheltuielilor publice în Uniunea Europeană (27 ţări) în anul 2020

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [9].

Conform datelor Comisiei Europene, în structura cheltuielilor publice suportate de statele membre ale Uniunii Europene partea preponderentă este deţinută de domeniile protecţie socială şi sănătate, iar o pondere nesemnificativă revine domeniilor protecţia mediului şi locuinţe şi facilităţi comunitare.

În cazul Republicii Moldova, planificarea strategică a bugetului a fost însoţită de implementarea bugetării pe bază de performanţă, structura cheltuielor publice în perioada 2019-2021 fiind prezentată în tabelul ce urmează.

Tabel

Structura cheltuielilor şi activelor nefinanciare în perioada 2019-2021, %

	BPN			Bugetul de Stat			Bugetele locale		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
TOTAL CHELTUIELI ŞI ACTIVE NEFINANCIARE, %	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Servicii de stat cu destinaţie generală	9,4	9,0	8,33	16,59	15,36	14,67	8,65	8,95	8,35
Apărare naţională	**0,9**	**0,9**	**0,96**	1,39	1,28	1,42	**0,07**	**0,07**	**0,07**
Ordine publică şi securitate naţională	6,6	6,5	6,23	9,99	9,57	9,4	**0,10**	**0,11**	**0,12**
Servicii în domeniul economiei	10,9	12,1	10,36	14,38	15,78	12,62	**10,48**	**11,69**	**13,24**
Protecţia mediului	**0,3**	**0,3**	**0,38**	**0,31**	**0,47**	**0,54**	0,22	0,16	0,23
Gospodăria de locuinţe şi gospodăria serviciilor comunale	2,4	2,4	2,65	**0,68**	**0,70**	**0,58**	8,66	9,28	10,29
Ocrotirea sănătăţii	13,1	13,6	16,49	8,79	9,96	14,13	1,02	0,98	0,8
Cultură, sport, tineret, culte şi odihnă	2,8	2,4	2,39	1,88	1,66	1,68	7,29	6,27	6,34
Învăţământ	**18,4**	**17,2**	**16,34**	**25,64**	**23,95**	**23,01**	**56,44**	**55,32**	**53,28**
Protecţie socială	**35,4**	**35,5**	**35,87**	**20,34**	**21,27**	**21,95**	7,07	7,16	7,28

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [10].

Rezultatele cercetării demonstrează că în Republica Moldova, ca şi în Uniunea Europeană, cota cea mai semnificativă în structura cheltuielilor publice este deţinută de protecţia socială, iar cea mai mică pondere revine domeniului protecţia mediului. Comparativ cu Uniunea Europeană, domeniul învăţământul este finanţat la toate nivelurile, în timp ce volumul resurselor financiare alocat sectorului ocrotirii sănătăţii ar trebui revizuit de către autorităţi.

Concluzii şi recomandări. Îmbunătăţirea modului de formare a bugetului reprezintă unul dintre obiectivele de bază urmărit de fiecare stat membru al Uniunii Europene, prioritate ce face parte din agenda de dezvoltare a domeniului finanţe publice al Republicii Moldova.

Ţinând cont de faptul că bugetului îi revine un rol semnificativ în gestiunea eficientă a statului, ar fi oportun de implementat la nivel naţional următoarele practici europene: elaborarea şi aplicarea în practica bugetară naţională a unei metodologii cu privire la calcularea indicelui Cadrului Bugetar pe Termen Mediu şi al regulilor bugetar-fiscale, care ar permite autorităţilor naţionale să depisteze la ce criteriu ţara noastră întâmpină dificultăţi şi să adopte măsuri în vederea înlăturării problemelor; eficientizarea cheltuielilor publice prin evaluarea eficacităţii politicilor aplicate şi asigurarea unei colaborări strânse între ministerele de resort pentru a identifica domeniile prioritare ce necesită a fi finanţate; fondarea unei instituţii bugetar-fiscale independente care ar eficientiza procesul de planificare şi executare a bugetului şi ar responsabiliza autorităţile implicate să gestioneze mai eficace şi mai prudent resursele bugetare.

Referinţe:

1. The European Committee for Standardization (CEN) and the European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC). European Standardization. European Standards. [Accesat: 25.03.2022]. Disponibil: https://www.cencenelec.eu/european-standardization/european-standards/
2. СИДОРОВА, Е.А. *Особености бюджетной политики в Европейском Союзе*. Москва: ИМЭМО РАН, 2012. 129 с. [Accesat: 07.02.2022]. Disponibil: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2012/12030.pdf
3. FILC, G., SCARTASCINI, C. Is Latin America on the Right Track? An Analysis of Medium-Term Frameworks and the Budget Process. În: *IDB working paper series*, 2010, Working paper No. IDB-WP-160, 2010. 46 p. [Accesat: 30.03.2022]. Disponibil: https://publications.iadb.org/publications/english/document/Is-Latin-America-on-the-Right-Track-An-Analysis-of-Medium-Term-Frameworks-and-the-Budget-Process.pdf
4. SHERWOOD, M. *Medium-Term Budgetary Frameworks in the EU Member States*. DISCUSSION PAPER 021. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 38 p. [Accesat: 30.03.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/dp021_en.pdf
5. DARVAS, Z., MARTIN, P., RAGOT, X. European fiscal rules require a major overhaul. In: *Policy Contribution*, Issue n˚18. Brussels: Bruegel, 2018, 18 p. [Accesat 31.03.2022]. Disponibil: https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2018/10/PC-18_2018.pdf
6. European Commission. *Fiscal institutions database*. [Accesat: 07.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/publications/fiscal-institutions-database_en
7. European Commission. *Medium-term budgetary frameworks database*. [Accesat: 05.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/publications/medium-term-budgetary-frameworks-database_en
8. European Commission. *Numerical fiscal rules in EU member countries.* [Accesat: 05.04.2022]. Disponibil: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/fiscal-governance-eu-member-states/numerical-fiscal-rules-eu-member-countries_en#numerical-indicators-capturing-the-design-strength-of-fiscal-rules
9. European Commission. *Eurostat. Government statistics*. [Accesat: 06.04.2022]. Disponibil: http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database

10. Ministerul Finanţelor al Republicii Moldova. *Catalogul de date deschise al MF pentru anul 2021*. [Accesat: 19.04.2022]. Disponibil: https://mf.gov.md/ro/content/catalogul-de-date-deschise-al-mf-pentru-anul-2021

Recomandat
***Inesa BRUMĂ**, dr., conf. univ.*